

Heemkundekring

vehchele

MEDEDELINGENBLAD

Heemkundekring "Vehchele" is aangesloten bij de "Stichting Brabants Heem" en opgericht op 28 april 1981.

Secretariaat: Vosseweide 10, 5467 ME Veghel
Dhr. Arno van den Heuvel, tel. (06 22 45 71 57)
Heemkamer: In "Het Raadhuis", Markt 1 te Veghel,
tel. **06-42 96 61 43** (tijdens openingsuren)
Bankrelatie: Rabobank, IBAN nr. NL52RABO0153393173
t.n.v. Heemkundekring "Vehchele"
Redactie: Henk van der Voort, Esdoornstraat 7,
5461 CH Veghel. tel. (0413) 36 36 51

2018-01

maart 2018

Inhoud:

1. Lezing over Bisschop Bekkers op 15 januari.
2. Lezing over de Markt op 29 en 30 januari.
3. Nieuws uit de Algemene Ledenvergadering van 5 februari.
4. Lezing Jos Swanenberg op 20 februari.
5. Nieuwe leden avond op 26 februari.
6. Foto expositie ziekenhuis 21, 22 en 23 april.
7. Lezing Uitgaansleven Veghel door Dré den Ouden op 14 mei.
8. Nieuwe leden.
9. Ontvangen materiaal, documentatie.

1. Verslag lezing over bisschop Bekkers op 15 januari 2018

Maandag 15 januari 2018 hield Wim van Kreijl, uit Sint Oedenrode, een lezing over Bisschop Bekkers.

De lezing droeg de titel "Bisschop Bekkers, een bijzondere man van Brabant en het Nederlandse volk".

Met zijn verhaal maakte Wim duidelijk waarom deze geliefde Bisschop, gestorven in 1966, door velen nog op handen wordt gedragen.

Het grote gezin waar Mgr. Bekkers in opgroeide.

Bisschop Bekkers was de oudste uit een gezin van 13 kinderen, wonende in Sint Oedenrode.

Wim behandelde het leven op het kleine Seminarie tot de wijding van Bisschop in Den Bosch. Ook de vele adviesfuncties die Bisschop Bekkers in zijn leven heeft bekleed kwamen aan bod. (o.a. NCB).

Wim benadrukte dat Bisschop vooruitstrevend was en midden tussen de mensen. Zo was hij een voorstander dat vrouwen deel mochten nemen aan de Staffanfare (voorheen mochten de vrouwen bij die vereniging geen paard rijden). Ook was hij voorstander van het gebruik van de "pil", ondanks de Kerk de "pil" verbood. Bekkers wilde de verantwoordelijkheid van het handelen bij de mens zelf leggen en de macht van de Kerk, wat betreft het handelen van de mens, beperken. In feb 1966 zat Bisschop Bekkers in de tv-uitzending bij "Mies in de stoel".

Hij gaf aan dat hij ijdel was, maar dat hij deze ijdelheid gebruikte om mensen te ontmoeten. Bisschop Bekkers bracht ook vernieuwingen (Tweede Vaticaans Concilie) in de praktijk. De priester stond niet meer met de rug naar de mensen en de hostie mocht in de hand ontvangen worden. Niet alleen voor de katholieke kerk was Bisschop Bekkers een belangrijk persoon, hij was ook de grondlegger van de oecumenische gedachte. Op 9 mei 1966 is Bisschop Bekkers overleden. De uitvaart werd rechtstreeks door de KRO uitgezonden (was in die tijd een unicum). Ook de laatste rit van de Bisschop (van Den Bosch naar Sint Oedenrode) was live te zien.

Wim van Kreij had een prachtige lezing, vol met foto's, geluidsfragmenten en filmopnames. Wim maakte duidelijk dat Bisschop Bekkers een aimabele man was met warme en innemende uitstraling. Niet voor niets staan er twee standbeelden van hem in Nederland en zijn vele scholen, gebouwen en straten naar hem genoemd.

De lezing werd afgesloten met een lied van Nico van de Wetering waarin ook nog het motto van Bisschop Bekkers ten gehore kwam: "De Liefde als wapen".

Wim dank je wel.

2. Verslag Duo-lezing over de Markt op 29 en 30 januari 2018 **(Duizend jaar geschiedenis van de Markt)**

"We zoeken niet naar archeologische resten van de Markt, we vinden ze." Dit geeft Kasper van den Berghe aan om duidelijk te maken dat het geen archeologische opgraving is. Men gaat niet bewust op zoek naar de contouren van Huize Frisselstein of de fundamenten van de eerste school in Veghel of de muziekkiosk. "Nee, als die resten toevallig zichtbaar worden in de sleuven die men op de Markt graaft voor de renovatie, dan gaan wij ze goed bekijken. " aldus Kasper onze beroepsarcheoloog uit Zwolle.

Gelukkig wordt er in de paar sleuven heel wat gevonden.

Onze eigen historicus, Rolf Vonk, wist vanuit oude bronnen zoals cijnsboeken, Bossche Protocollen, verslagen van het gemeentebestuur en oude prenten heel veel te vertellen over de woongemeenschap die ontstond toen rond 1200 een nieuwe kerk in Veghel werd gebouwd vlak bij een doorwaadbare plaats in de Aa. Telkens als Rolf iets had

verteld over ontwikkelingen uit een bepaalde periode, gaf hij het woord aan Kasper zodat die uit kon leggen wat daar in grond onder de Markt van terug was gevonden.

Naast archeologische vondsten, toonde Kasper ook geologische verschijnselen in het bodemprofiel. In puntige stukken zand en leem van verschillende kleuren waren de gevolgen van de ijstijden terug te zien. De permafrost, de eeuwig bevroren ondergrond, had grillige patronen nagelaten. Hoger waren de sporen te vinden die het water van de Aa daar achter hadden gelaten die ongecontroleerd over de Veghelse "Markt" stroomde. In die lagen werden ook paalsporen aangetroffen van middeleeuwse huizen.

Een aandachtige volle zaal

Na de pauze lag het accent vooral op de ontwikkelingen van de Markt in de laatste twee eeuwen.

Uitleg over de bouw van de nieuwe Lambertuskerk die in 1863 werd geopend en aan de andere kant het imposante raadhuis met kantongerecht. Iets later het statige postkantoor en de mooie panden van vooraanstaande Veghelaren. Ook waren er op diverse oude afbeeldingen cafeetjes te zien die bij de oudere toehoorders nog de nodige herinneringen oproepen.

Rolf vertelde hoe de markthandel zich verplaatste van de Hoofdstraat naar het plein voor het Raadhuis.

En hoe de kalverhandel op bescheiden schaal plaatsvond achter het postkantoor. De meeste kalveren werden aan de haven verhandeld of meteen opgekocht bij de boerderijen.

In de jaren zestig van de vorige eeuw wil burgemeester Schreven Veghel verder ontwikkelen. Een angstbeeld was dat de mensen werk en vertier gingen zoeken in de grotere steden en daar massaal van hun geloof afvielen. Dus Veghel moest mee in de vaart der volkeren en een grotere “Stadse “Markt was daarbij essentieel. Dat daarbij veel mooie panden ingeruild werden voor een gevel van beton en glas, hoorde helemaal bij de uitgangspunten van toen. Een tijd waarin het begrip monumentencommissie in Veghel nog niet bekend was. Gelukkig hebben we de foto's nog en hebben mensen twee avonden kunnen luisteren naar een boeiend verhaal over onze voorouders zoals zij leefden op de grond tussen Kerk en Raadhuis, de huiskamer van Veghel, zoals Rolf het noemde.

Over twee avonden trokken deze lezingen 170 bezoekers!!

3. Nieuws uit de Algemene Ledenvergadering van 5 februari

De oude raadzaal was aardig gevuld toen om half acht de jaarlijkse ledenvergadering door voorzitter Bernard Vissers werd geopend. Na het voorstellen van de bestuursleden, kwamen de notulen van de vorige jaarvergadering aan de orde en werd er even stilgestaan bij de divers leden die ons door overlijden zijn ontvallen. Het financiële verslag werd via lichtbeelden toegelicht door penningmeester Tiny Raaijmakers. De kascommissie bestaande uit Mevr. Koenen en Mevr. Francien van de Ven- van Lee waren tot de conclusie gekomen dat de financiën helder en verantwoord zijn bijgehouden. Door heel veel zelf te doen, waar mogelijk sponsoren te zoeken, lukt het de heemkundekring om de uitgaven laag te houden. Mevr Huibers meldde zich om volgend jaar samen met mevr. Koenen de kascommissie te vormen.

Het uitgebreide jaarverslag werd doorgenomen en toegelicht aan de hand van een aantal dia's van activiteiten. Veel inzet van de heemkundekring speelt zich af buiten het blikveld van de meeste leden. In diverse organisaties verleent de hkk haar medewerking, zoals: ge-

meentelijk archeologiebeleid en monumentenbeleid, Platform Erfgoed Meierijstad, Uitpunt/ Bibliotheek, scholen, educatie, Watersteeg, enz. Aanwezigen gaven aan dat er genoeg leden zijn die graag een helpende hand uit willen steken waardoor de taakbelasting van het bestuur wat minder kan worden. Hier gaat het bestuur zeker mee aan de slag.

Jubilarissen dhr. Piet van der Heijden, mevr. Tilly Franssen en mevr. Nelly Vissers naast voorzitter Bernard Vissers

Er waren .zeven leden die hun 25-jarig lidmaatschap mochten vieren. De aanwezige jubilarissen kregen een mooie oorkonde aangereikt. Verhinderd waren de jubilarissen fam. A.J. van der Heijden, fam. J.J. Janssen- van de Ven, mevr. Francine v.d. Sande en mevr. Maria de Visser. Zij hebben de oorkonde thuis overhandigd gekregen. De bestuursverkiezingen waren niet heel spannend. Kandidaat Arno van den Heuvel werd met veel instemming aangenomen. Corry Lunenburg nam na 12 jaar afscheid van het bestuur. Tot haar grote verrassing kreeg zij van de vicevoorzitter van Brabants Heem, Harry Boot, het zilveren draaginsigne opgespeld als dank voor haar grote inzet.

Hiermee werd de ledenvergadering 2018 afgesloten.

Secretaris Harry Boot speldt het draaginsigne op en voorzitter Bernard Vissers bedankt Corry Lunenburg met een bloemetje

Na de pauze gaf de voorzitter een korte presentatie van de nieuwe serie attentietegels die dit jaar in Veghel gelegd gaan worden. Tot slot nam Rolf Vonk de presentatie over en gaf uitleg over de vijf tegels die er in Eerde gelegd gaan worden.

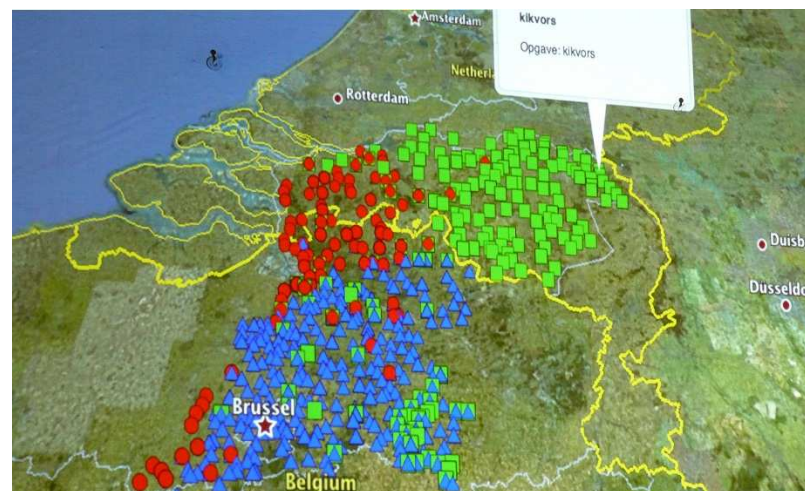
4. Verslag Lezing Jos Swanenberg op 20 februari 2018

Een volle zaal van bijna tachtig toehoorders was op de lezing van deze hoogleraar aan de universiteit van Tilburg afgekomen. Naast zijn werk bij Erfgoed Brabant heeft hij in Tilburg een speciale leerstoel over het Brabants dialect. Aan het accent kun je horen of iemand uit het oosten van ons land komt, uit Amsterdam of uit Limburg. Ook al praat iemand volgens de Nederlandse standaardtaal dan nog kun je aan de tongval van veel mensen hun afkomst herkennen. Zo hoor je aan de zachte G meteen dat iemand uit het zuiden van Nederland komt.

Dialect is heel iets anders. Dialect heeft zijn eigen woorden, klanken en grammatica.

Toen ons land na 1648 een zelfstandige natie werd, moest er een eenheidstaal komen. In elke streek had men zijn eigen spreektaal. De taal die geschreven werd, was vaak Latijn. De meeste mensen hoefden nooit te lezen of te schrijven. Een algemene taal zou de eenheid van de Nederlanden bevorderen. Er werd door bestuurders en taalkundigen, zoals Joost van der Vondel, vergaderd hoe onze taal geschreven zou moeten worden.

De dialectengrenzen aangegeven door de dialectnaam voor kikvors

Aangezien de meest bestuurders uit Holland kwamen, kreeg dat dialect de voorkeur. Het Brabants in al zijn variaties had pech. Net als al die andere streektalen die er werden gesproken.

In 1900 spreekt 97% van de bevolking nog vrijwel uitsluitend zijn eigen dialect. Slecht een elite van 3% spreekt het Algemeen Beschaafd Nederlands.

Dat woordje “beschaafd” zal later verdwijnen, maar gaf wel aan dat het andere toen als niet beschaafd werd beschouwd.

De algemene leerplicht zet de neerwaartse spiraal van het dialect-spreken al in gang. Tot 1970 is het niet toegestaan dat men op scholen zijn eigen spreektaal spreekt. Plat praten, werd als boers en onderontwikkeld beschouwd.

Om je op te trekken aan de elite moest je je best doen om hun taal te spreken.

De wereld verandert snel. Velen gaan buiten hun dorp of streek werken en er komen mensen van elders in de buurt wonen. Dan ligt het meer voor de hand om het standaard Nederlands te spreken. Kinderen kijken vele uren naar de televisie en horen daar geen dialect. Ouders vinden het dialect mooi, maar voeden hun kinderen er niet mee op. Zelf hadden de ouders twee woordenlijsten tot hun beschikking (Romme of melk, durske/mèske of meisje). Hun kinderen spreken wel met een Brabantse tongval maar kennen niet meer de specifieke woorden, klanken en grammatica.

Ons dialect heeft in de loop der eeuwen al veel veranderingen ondergaan. Helemaal verdwijnen, zal het volgens Jos niet.

Houdoe

5. Avond voor nieuwe leden op 26 februari 2018

Niet alle nieuwe leden hadden gehoor gegeven aan de uitnodiging om zich op 26 februari te laten bijpraten over Heemkundekring Vehchele. In 2017 zijn er negenendertig nieuwe leden bijgekomen en de eerste maanden van 2018 al weer tien. We gaan er van uit dat veel nieuwe leden al bekend zijn met de opzet, de doelen en verbindingen van onze vereniging. Een achttal mensen had zich wel aangemeld en samen met de aanwezige bestuursleden paste dat prima in de Heemkamer.

Voorzitter Bernard Vissers gaf met een PowerPoint uitleg over de opzet van de heemkundekring. Wat willen we en hoe doen we dat? De heemkundekring heeft heel veel lijntjes met andere organisaties zoals Brabants Heem, Erfgoed Brabant, de gemeente, Monumentencommissie, de Bieb en het Uitpunt, Platform Erfgoed Meierijstad, scholen en instellingen. Bestuursleden gaven uitleg over hun rol binnen de club en de nieuwe leden vertelden over hun interesse in historisch erfgoed en hun motivatie om lid te worden.

De avond werd afgesloten met een bezoekje aan de archeologiekelder en de archiefkelder. Jan van Erp en Henk van der Voort raakten in hun domein niet uitgepraat over de vele bijzonderheden die in de Veghelse catacomben zorgvuldig bewaard worden.

6. Expositie foto's ziekenhuis op 20, 21 en 22 april

Toen ziekenhuis Bernhoven van Veghel naar Uden vertrok, sneed dat bij veel Veghelaren door de ziel.

Aan een opbouw van ruim honderd jaar ziekenzorg in Veghel was een einde gekomen. Wat overbleef was een groot leeg gebouw en veel mooie herinneringen. Na jaren leegstand en plannen voor herbestemming gaat het pand binnenkort toch tegen de vlakte. Aan de heemkundekring is gevraagd om de afsluiting van dit tijdperk aandacht te geven. Gelukkig is er veel fotomateriaal uit de lange periode dat de ziekenzorg vanuit het klooster van de zusters uitgroeide naar het grote regionale ziekenhuis aan de Gasthuisstraat. Op 20, 21 en 22 april willen we in de hal bij de ingang van het ziekenhuis een foto-expositie houden om een beeld te geven van die ontwikkelingen. Ook zal er dagelijks een lezing gegeven worden over de geschiedenis van de gezondheidszorg in Veghel. Via onze site, mailcontact en de dagen weekbladen brengen we u nader op de hoogte.

7. Lezing uitgaansleven Veghel door Dré den Ouden

Op 14 mei verzorgt Dré den Ouden een lezing over het uitgaansleven in de jaren zestig en zeventig in Veghel. Daar valt genoeg over te vertellen en we kijken er met genoeg naar uit. Aanvang 19.30 uur in het Raadhuis op de Markt. Nadere informatie volgt...

8. Nieuwe leden:

Gerja van Horen, Deken Franssenstraat 11, Veghel

Wim van Boxmeer, Kruigenstraat 6, Veghel

Boy van Lamoen, Gersteveld 4, Heeswijk-Dinther

Berend Nimberg, Laarpark 11, Veghel

Fam. Henk de Koning, Broedershof 66, Veghel

Ans Schras, Beukelaar 11, Veghel

Gert Beuving, Spoorven 617, Veghel

Fam. Bekkers-Verwegen, Spoorven 84, Veghel

Fam van Berkel- van Halder, Hezelaarstraat 23, Veghel

Wij heten hen van harte welkom binnen onze vereniging.

9. Ontvangen materiaal, documentatie

In de afgelopen periode ontvingen wij:

Van **dh. Wilgard van Lee** “Trams en tramlijnen” van W. Leideritz, “Historanje” over de Oranjewijk en een werkstuk over natuurgebied de Aa-Broeken.

Van **mevr. Toebast- vd Tillart** een PeDe wandkoffiemolen, een oud koolmes en een ingebonden jaargang van De Engelbewaarder.

Van **mevr. Trees van Herwaarden** onder meer een doopkleed, doopjurkje en mutsje van parachutestof en een kopie van haar (bevrijdings)dagboekje uit 1944.

Van **dh. John Zijlmans** o.a. twee zogenaamde “Kerkkaarten” van de Aloysiusschool uit 1955-1956.

Van **dh. Gerard van Asseldonk** oude Veghelse bidprentjes en een Latijns Theologisch Compendium uit 1764, met handgeschreven toegevoegde Latijnse tekst.

Van **dh. Cor Biemans** uit Boerdonk het “Handboek der moderne bijenteelt”, een 700 pagina's grote oude encyclopedie over bijen. Verder een handleiding bijen houden voor liefhebbers en bidprentjes.

Van **de familie van Jo Verbakel** een aantal albums, mappen en ordners met foto's, krantenknipsels en documenten.

Van **dh. Jan van Boxel** informatie over gesneuvelden tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Van **mevr. F. v.d. Ven- van Lee** foto's en documenten van Bouwbedrijf Van Lee.

Van **dh. Cor de Jong** o.a. kerkboeken en het onderwijsboekje “Zó maakt men”, over het maken van kleding en andere textielnijverheid.

Van **dh. Henk van Wanrooij** klassenfoto's van de Bernadetteschool.

Van **dh. Tony van Geffen** mochten we de feestgids scannen bij het zilveren jubileum van pastoor vd. Sande in Eerde (1924).

Van **fam. Van Campen-Berlie** een gestencild boekje bij gelegenheid van de opening van het nieuwe Post- en Telegraafkantoor in 1962.

Van **mevr. Jo van Berlo-Donkers** oude foto's en bidprentjes.

Van **mevr. Nelly Vissers** bidprentjes en een oude CDA poster voor gemeenteraadsverkiezing.

Van **de fam. Fiers** de “Veghel Collectie” van vader Piet, met albums vol foto's, ansichtkaarten, boeken, krantenknipsels, documenten en voorwerpen. Verder twee ordners met foto's en knipsels over het ziekenhuis.

Van **dh. Lucius** een videofilm van transportbedrijf Van der Heijden uit 1996. Deze moet nog worden gedigitaliseerd.

Van **HKK Schijndel** Veghelse bidprentjes.

Van **dh. Theo van Veghel** enkele oude telegrammen.